

Kazatel: Josef Hurta

Čtení: Ž 130

Text: Mt 18, 23 – 35 *"S královstvím nebeským je to tak, jako když se jeden král rozhodl vyžádat účty od svých služebníků. Když začal účtovat, přivedli mu jednoho, který byl dlužen mnoho tisíc hřiven. Protože mu je nemohl vrátit, rozkázal ho pán prodat i s ženou a dětmi a se vším, co měl, a nabrzdít zřátu. Tu mu ten služebník padl k nohám a na kolenu prosil: 'Měj se mnou strpení a všechno ti vrátím!' Pán se ustrnul na oním služebníkem, propustil ho a dluh mu odpustil. Sotva však ten služebník vyšel, potkal jednoho ze svých spoluslužebníků, který mu byl dlužen sto denárů; chytil ho za krk a křičel: 'Zaplat' mi, co jsi dlužen!' Jeho spoluslužebník mu padl k nohám a prosil ho: 'Měj se mnou strpení, a zaplatím ti to!' On však nechtěl, ale šel a dal ho do vězení, dokud nezaplatí dluh. Když jeho spoluslužebníci viděli, co se přihodilo, velice se zarmoutili; šli a oznámili svému pánu všechno, co se stalo. Tu ho pán zavolal a řekl mu: 'Služebníku zlý, celý tvůj dluh jsem ti odpustil, když jsi mě prosil; neměl ses také ty smilovat nad svým spoluslužebníkem, jako jsem se já smiloval nad tebou?' A rozhněval se jeho pán a dal ho do vězení, dokud nezaplatí celý dluh. - Tak bude jednat s vámi můj nebeský Otec, jestliže ze srdce neodpustíte každý svému bratru."*

Včera ve vybraných městech České republiky vyvrcholila mezinárodní akce nazvaná „Den bez dluhů“. Lidé, které tíží dluhy, se mohli zdarma poradit u odborníků, jak řešit své finanční potíže. Problém zadlužení, které končí až exekucí majetku, je ve společnosti stále větší. V současnosti probíhá v České republice více než půl miliónu exekucí a lidé dluží bankám více než jeden bilión korun.

A tak to biblické podobenství, které připadá na dnešní neděli jako starocírkevní perikopa, je něco, co vychází i z naší současné reality. Ona ta suma, kterou služebník dluží je totiž až pohádkově velká. Deset tisíc denárů je částka, která dokonce už tenkrát o mnoho přesahovala roční příjmy Heroda Velikého. Jde tu o miliardové dluhy ve státním rozpočtu, které jsou v podstatě nesplacitelné. Ale když se provalí opravdu velký skandál, mohou vyplavat na povrch i docela neuvěřitelné částky, které se prostě do proporcí běžného rozpočtu nevejdou.

Na druhé straně nás může překvapit velkorysost krále vůči dlužníkovi. Ale nemusí jít jen o královu velkorysost. Ministr, který má manko vyšší než několik státních rozpočtů dohromady, musí být buď neuvěřitelně neschopný, nebo — daleko spíše — nebezpečně schopný. Zavřít ho i s celou rodinou do vězení by sice byl trest, ale jinak tím král nic nezíská, jenom se ještě dodatečně zesměšní a ukáže svou bezmoc, pokud jde o nenahraditelnou ztrátu. Takové peníze by nikdo ve vězení neodpracoval ani za mnoho životů. Zato mít takového člověka — teď patřičně zavázaného a závislého — jako svého finančního poradce, to by bylo pro královskou pokladnu jistě užitečnější. A tak král nakonec uděluje svému služebníkovi milost a nechává jej sloužit u sebe dál.

Ten příběh vlastně odpovídá hořké lidové zkušenosti (kterou zřejmě měli už tenkrát), že zpronevřit pohádkové miliardy je něco docela jiného než ukrást pár denárů. A že podvodníkovi, který ty miliardy zpronevěřil, se dostane daleko lepšího, speciálního zacházení.

Dluh druhého služebníka, sto denárů, je pochopitelně mnohem méně. Ale je důležité vědět, že ani to není málo. Jsou to, řekněme, roční úspory rodiny, která není zámožná, ale přece jen nežije jenom z ruky do úst. Jsou to přesně takové peníze, nad kterými člověk nemá ruku, že je to málo, ale které také nezakládají důvod ke zvláštnímu zacházení, jakého se dostává zvláště významným podvodníkům.

A tak tu stojí vedle „astronomický“ a obyčejný dluh. Podobenství je vystavěno právě na zmíněném nepoměru dvou částek, které jakoby náležejí dvěma odlišným světům. Prvnímu dlužníkovi muselo být jasné, že s miliardovým dluhem se pohybuje v jakémsi zvláštním režimu, ve zvláště beztrestném světě, protože jde o částku, která je téměř nepředstavitelná a nevymahatelná. Stejně mu muselo být jasné, že sto denárů je částka představitelná, která se vymoci dá a navíc je stále ještě dost velká, aby za vymáhání stála. Co mu však patrně nedošlo, je to, že obě situace mají vůbec něco společného. Zní to na první poslech až neuvěřitelně, ale je to tak. Rozdíl obou dluhů je tak markantní, že se zdá, že jde o dva zcela různé světy, které si obvykle vůbec nespojujeme dohromady. A to je v tomto příběhu klíčové. Podobenství je totiž vystavěno tak, abychom si nesrovnávané museli srovnat a aby čtenář musel být jednáním prvního služebníka pohoršen. Ačkoliv: kdyby ty scény nenásledovaly tak těsně po sobě a nebyly nápadně podobně vyprávěny, možná, že ani nám by nedošlo, že jde vlastně o stejnou situaci.

Pro věřícího asi není nijak překvapivá představa, že Bohu dlužíme nepředstavitelně mnoho. Ale právě tady přichází ke slovu stejný princip „dvou světů“ jako ve světě finančních machinací. To, co dlužíme Bohu, je právě ona špatně představitelná částka, která pro svoji velikost a zřejmě nesplacitelnost vyžaduje zvláštní zacházení, a tak nějak očekáváme, že Bůh nám přece jen nakonec odpustí, protože co by si s námi počal a co by z toho měl, kdyby nás všechny zatratil. Zatímco provinění jiného člověka proti nám jsou velice dobře představitelná, konkrétní a s naším dluhem vůči Bohu si je obvykle do souvislosti nedáváme.

Dluží-li někdo nám dejme tomu 100 000 Kč, těžko u nás uspěje s argumentem, že nám Bůh odpustil víc. „To je přece něco jiného!“ řekneme. Ale toto podobenství je právě o tom, že to něco jiného není. Samozřejmě může, ale nemusí jít jen o peníze. To, jak nám ublížil třeba soused, je pro nás něco konkrétního, a máme to za něco zcela jiného

než naše vlastní příliš abstraktní vina vůči Bohu, kterou teoreticky také jistě uznáváme. Podobenství říká jen tolik, že to něco jiného není.

Příběh je vyprávěn tak, že se patrně nejprve ztotožníme s rolí spoluslužebníků. Zůstávají příjemně stranou a přitom přesně vyjadřují naše pocity poté, co se omilostněný služebník sám projevil jako nemilosrdně krutý. Myslíme si o situaci totéž co oni. Avšak dříve nebo později si musíme připustit, že role, ve které nás podobenství chce mít, je právě ten nemilosrdný služebník.

Král je naproti tomu role vyhrazená Bohu. „Zapovězená“ je však jen částečně: jde přece o to, že první služebník měl jednat stejně jako tento král s ním. Pro obě části podobenství je tedy příznačné, že role, která je vyhrazena Bohu, není sice čtenáři nabídnuta ke ztotožnění přímo, ale přesto je vzorem a inspirací pro lidské jednání. Závěrečná scéna naopak ukazuje, jak by to vypadalo, kdyby se Bůh inspiroval jednáním naším.

A pak je tu ještě onen dluh. Ten samozřejmě není role v pravém slova smyslu. Spíše je to zde cosi jako příslovečná „mrtvola ve sklepe“ nebo „kostlivec ve skříní“. Něco, co leží mezi věřitelem a dlužníkem, co zatěžuje jejich vzájemný vztah a co musí být likvidováno. Ve všech scénách podobenství se shodně ukazuje dluh jako něco, co dlužník zlikvidovat neumí. V prvním případě je to dáno astronomickou částkou. Ve druhém případě je částka „obyčejnější“, ale přesto se ukáže dlužník nesolventní. Pokud si za dluh dosadíme to, jak jsme někomu ublížili, ukáže se „nesplacitelnost“ toho, co už se nikdy nemůže odestát, ještě zřetelněji. Co je provokativní a nové, je alternativa, kterou podobenství nabízí: Pokud dluh nemůže zlikvidovat dlužník, může ho zlikvidovat věřitel! Podtrhnout, sečíst a odepsat.

Může se to jevit jako monumentální jednorázový projev věřitelovy velkorysosti: „Ano, pro tentokrát ti to odpustím, ale příště už ne.“ Podobenství je však uvozeno Petrovou otázkou: „Pane, kolikrát mám odpustit svému bratru, když proti mně zhřeší? Snad až sedmkrát?“ A Pán odpoví: „Pravím ti, ne sedmkrát, ale až sedmdesátkrát sedmkrát.“ Věřitel může mít oprávněný dojem, že takovou míru velkorysosti si prostě nemůže dovolit. Ale podobenství tady neapeluje na lidskou velkorysost či blahosklonnost, která by nám zavdávala důvod k pocitu, že jsme vlastně velcí laskaví dobráci, kteří jsou pro svou dobrotu ochotni přijít sami na mizinu. Podobenství ukazuje, že křesťan, který odpouští, činí tak nikoli proto, že je lepší, nýbrž proto, že sám má máslo na hlavě a ví o tom.

Modlitba: *Pane náš, z pouhé milosti jsme nejen spaseni ale z milosti i žijeme a jsme. A přesto milost tak málo v životě sami uplatňujeme. Počítáme v kategoriích: má dáti – dal. Dej, ať to, co naše vztahy zatěžuje, umíme včas likvidovat. Prosíme-li, aby ses nad námi smiloval, dej, ať se dovedeme nad lidmi smilovat i my. Amen.*

Přímluvná modlitba: *Prosíme tě, Pane, za tento na všechny strany zadlužený svět. Nic nedovede rozplést předivo vztahů, komu co kdo za co dluží. Jen síla odpuštění a milosti to dovede. Prosíme tě, aby tvoje milost přemáhala naši nesmiřitelnost a neodpuštění. Pane, ty nepřicházíš jako soudce, ale jako spasitel. Prosíme za země, státy a vlády, za společnosti, firmy a podnikatele, za rodiny, domácnosti i jednotlivce, kteří upadli do dluhů, z nichž nevidí východisko. Prosíme za ty, které dostihla exekuce majetku a ztratili schopnost užít sebe i rodinu. Prosíme tě, Pane, za ty, kteří se trápí svou vinou, kterou jim druzí nechtějí odpustit. Dej, ať přijmou tvé odpuštění. Prosíme tě za ty, kteří si stále pamatují, co jim kdo udělal zlého. Dej, ať mají sílu odpustit. Prosíme tě za ty, kteří si nechtějí přiznat svou vinu a nedovedou prosit za odpuštění. Pane, dej jim pokorné srdce. Pane, prosíme tě za ty, kteří nedovedou odpustit ani sami sobě. Ukaž jim, jak je miluješ. Amen.*